

Sygn.akt III AUa 311/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 sierpnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie: SA Teresa Suchcicka

SA Barbara Orechwa-Zawadzka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 sierpnia 2019 r. w B.

sprawy z odwołania S. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 kwietnia 2019 r. sygn. akt V U 780/18

I. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;

II. zasądza od S. R. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Alicja Sołowińska SSA Teresa Suchcicka

Sygn. akt III AUa 311/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 czerwca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił S. R. prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że do pracy wykonywanej w warunkach szczególnych nie został zaliczony okres pracy od 15 grudnia 2017 r. do 31 stycznia 2018 r. ponieważ pracodawca nie potwierdził, że w swojej firmie (...) posiada stanowiska pracy wymienione w załączniku nr 1 lub 2 o emeryturach pomostowych.

W odwołaniu od powyższej decyzji S. R. wskazał, że wykonywał pracę wskazaną w dołączonym świadectwie pracy. Wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej.

Wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2019 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał S. R. emeryturę pomostową od dnia 18 lutego 2017 r. (w pkt. I) oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz S. R. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (w pkt. II).

Sąd Okręgowy ustalił, że S. R. urodził się (...) Wniosek o emeryturę pomostową złożył w dniu 23 stycznia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zaskarżonej decyzji z 30 października 2018 r. przyjął za udowodnione okresy składkowe i nieskładkowe w łącznym wymiarze 38 lat, 4 miesiąc i 9 dni, w tym w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w wymiarze 18 lat, 11 miesięcy i 20 dni.

Sąd pierwszej instancji przytoczył treść art. 4 i art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, które określają warunki otrzymania prawa do emerytury pomostowej. Następnie wskazał, że wykaz prac w szczególnych warunkach, o których mowa w art. 3 ust. 1 ww. ustawy - określa załącznik nr 1 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, a wykaz prac o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 3 ust. 3 - określa załącznik nr 2 do tej ustawy. Dalej wskazał, że wykaz prac uznawanych za prace w szczególnych warunkach przewidziany w załączniku nr 1 do ustawy z 19 grudnia 2008 r. jest węższy, niż w katalogu wymienionym w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8, poz. 43).

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku z dnia 10 listopada 2015 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 452/15, iż osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Z uwagi na konieczność ustalenia, czy powołany przez odwołującego okres zatrudnienia należało zaliczyć do okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 3 ustawy, Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe. Oparł się w tej mierze na dołączonej do akt dokumentacji emerytalnej, aktach osobowych, jak również zeznaniach świadka W. N., który zeznał, że wnioskodawca w spornym okresie wykonywał prace na stanowisku szczegółowo opisanym w świadectwie pracy (k-47 akt ZUS). Jest ona wymieniona w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pod pozycją 38. Sąd uznał te zeznania za spójne, logiczne i nie zawierające wewnętrznych sprzeczności.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał S. R. emeryturę pomostową od dnia 18 lutego 2017 r. O kosztach postępowania przed Sądem I instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego ustalono w oparciu o art. 9 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 j.t.).

Organ rentowy złożył apelację od powyższego wyroku. Zarzucił Sądowi I instancji naruszenie:

1. przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 4 w związku z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 19.12.2009r. o emeryturach pomostowych, poprzez przyjęcie przez Sąd, iż wnioskodawcy przysługuje prawo do emerytury pomostowej, w sytuacji gdy nie udowodnił, iż po 31.12.2008r. wykonywał prace w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej, a ponadto poprzez przyjęcie przez Sąd, iż wnioskodawcy przysługuje prawo do emerytury pomostowej od 18.02.2017r. , w sytuacji, gdy w tej dacie pozostawał nadal w zatrudnieniu a ponadto wniosek o świadczenie został złożony do organu rentowego w dniu 14.02.2018r.,
2. przepisów prawa procesowego, poprzez nie wyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy i pominięcie wniosku organu rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy w celu ustalenia czy prace wykonywane przez S. R. przy wywozie nieczystości związane były z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona, ponieważ zaskarżony wyrok Sąd I instancji wydał z naruszeniem przepisów prawa procesowego, poprzez niewyjaśnienie okoliczności faktycznych sprawy istotnych dla rozstrzygnięcia o roszczeniu wnioskodawcy i w konsekwencji naruszył przepis art. 4 ustawy z 19 kwietnia 2008 r. o emeryturach pomostowych przyznając wnioskodawcy emeryturę pomostową od 18 lutego 2017 r.

Zauważyć należy, iż z pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika jednoznacznie na jakiej podstawie prawnej Sąd I instancji, zamieniając decyzję, przyznał wnioskodawcy emeryturę pomostową, w szczególności czy taką podstawę stanowi przepis art. 4 czy art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Z jednej strony Sąd Okręgowy podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z 10 listopada 2015 r. w sprawie o sygn. III AUa 452/15, które dotyczy interpretacji przepisu art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, a które sprowadza się do tego, że osoba która po 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze i legitymuje się wyłącznie stażem pracy w szczególnych warunkach według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, z drugiej zaś strony przyjmuje za wiarygodny materiał dowodowy (zeznania świadka, akta osobowe) potwierdzający, iż wnioskodawca wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w świadectwie pracy z 31 stycznia 2018 r. w firmie (...) w okresie od 15 grudnia 2017 r. do 31 stycznia 2018 r. i kwalifikuje je jako wymienione w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pod pozycją 38. W świetle argumentów wynikających z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wydaje się, iż Sąd I instancji za podstawę przyznania emerytury pomostowej przyjął przepis art. 4 tej ustawy.

Na podstawie art. 4 ustawy prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem przepisów art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Z mocy art. 49 ustawy, prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 ustawy, jest więc legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych po dniu 31 grudnia 2008 r. (czyli od dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych). Osoby, które takiej pracy po wskazanej dacie nie wykonywały, a w rezultacie nie spełniają warunku określonego w art. 4 pkt 6 ustawy, mają możliwość uzyskania emerytury pomostowej w oparciu o art. 49 ustawy, który w miejsce warunku z art. 4 pkt 6 wprowadza wymaganie, aby zainteresowany spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013 r. sygn. II UK 159/13 a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r. sygn. II UK 164/11, OSNP 2013/5-6/62, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2013 r. sygn. I UK 448/12).

Z akt emerytalnych wnioskodawcy bezspornie wynika, iż legitymuje się on niekwestionowanym okresem pracy w szczególnych warunkach wynoszącym ponad 18 lat, a przypadającym w latach 1978-1997. W tym okresie S. R. pracował w Zespole (...) w H. na stanowisku technika dentystrycznego i praca ta jest kwalifikowana jako wykonywana w szczególnych warunkach zgodnie z wykresem A dział IV poz. 17 pkt 2 załącznika do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 18.02.1983 ze zm.). Wyżej wymieniony okres pracy w szczególnych warunkach wynoszący ponad 15 lat uprawniałby wnioskodawcę do emerytury pomostowej na podstawie art. 49 ustawy, gdyby okres pracy szczególnej kwalifikowany jako taki według dotychczasowych przepisów stanowiłby także pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Praca technika dentystrycznego wnioskodawcy w latach 1978-1977 jak wynika z załącznika nr 1 i nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych nie jest uznawana jako wykonywana w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Ta okoliczność przesądza o tym, że S. R. nie spełnia przesłanek do przyznania dochodzonego świadczenia na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych.

W świetle powyższego warunki przyznania emerytury wnioskodawcy należy ocenić wyłącznie na podstawie art. 4 ustawy.

Jednym z warunków przyznania emerytury na tej podstawie jest wykazanie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 po 31 grudnia 2008 r.

Na tę okoliczność wnioskodawca przedstawił świadectwo pracy wydane przez (...), z którego wynika, że w okresie o 15 grudnia 2017 r. do 31 stycznia 2018 r. S. R. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy i wykonywał prace na stanowisku ładowacza nieczystości płynnych.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem Sądu I instancji, że prace przy wywozie nieczystości stałych i płynnych są pracami w szczególnych warunkach, gdyż wymienione są w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych – wykaz prac w szczególnych warunkach poz. 38.

Istotne natomiast w rozpoznawanej sprawie było ustalenie czy wnioskodawca rzeczywiście takie prace wykonywał. W tym zakresie Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom świadka W. N., który potwierdził wykonywanie prac wymienionych w świadectwie pracy.

Sąd Apelacyjny nie podziela oceny dowodów dokonanej przez Sąd I instancji.

Podkreślenia wymaga to, że wydanie przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie rodzi żadnych skutków materialno-prawnych. Zaświadczenie to jest jedynie dokumentem prywatnym (art. 245 k.p.c.) wydawanym dla celów dowodowych (przede wszystkim dla celów wykazania przed organem rentowym, że

pracownik nabył uprawnienia związane z pracą w szczególnych warunkach), a okoliczności w tym dokumencie potwierdzone przez pracodawcę podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu sądowym jak i postępowaniu przed organem rentowym. Dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy.

Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Decydujące znaczenie w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość jej zdefiniowania pod konkretną pozycję wymienioną w załączniku. Chodzi zatem nie tyle o nazwę stanowiska, co charakter wykonywanej czynności.

Sąd I instancji w toku postępowania całkowicie pominął wyjaśnienia wnioskodawcy co do charakteru wykonywanych w spornym okresie obowiązków, poprzestając w istocie na dokumentacji związanej z zatrudnieniem w tym świadectwie pracy i zeznaniach pracodawcy. Na rozprawie apelacyjnej S. R. przyznał, że przez cały okres zatrudnienia od 15 grudnia 2017 r. do 31 stycznia 2018 r. faktycznie nie pracował przy wywozie nieczystości. W. N. prowadził działalność w zakresie wywozu nieczystości, jednakże w okresie objętym sporem przebywał za granicą i poza wnioskodawcą nie zatrudniał innych pracowników. W czasie trwania umowy o pracę z wnioskodawcą nie było żadnych zgłoszeń na wykonywanie usługi wywozu nieczystości, a nadto odwołujący nie mógłby takiej usługi wykonać, gdyż nie ma uprawnień do kierowania pojazdem przeznaczonym do wywozu nieczystości. S. R. twierdził, że codziennie przyjeżdżał do pracy z H., gdzie mieszka, pracował od 7 do 15. Przez pierwszy tydzień pracy czyścił samochód do przewozu nieczystości. W dalszym okresie zatrudnienia jak była potrzeba to odśnieżał posesję W. N. i oczekiwał na zgłoszenie wykonania usługi. Jego pracy nikt nie nadzorował i nie kontrolował, gdyż, co wyżej zaznaczono pracodawca przebywał za granicą. W sytuacji gdy S. R. przez cały okres zatrudnienia u W. N. faktycznie nie pracował przy wywozie nieczystości, to tylko na tej podstawie, że zarówno w umowie o pracę jak i świadectwie pracy wskazano stanowisko związane z wywozem nieczystości nie można przyjąć wykonywania pracy w szczególnych warunkach uprawniającej do emerytury pomostowej.

W świetle wyjaśnień S. R. nie można dać wiary zeznaniom W. N. co do faktu wykonywania przez odwołującego wywozu nieczystości płynnych.

W świetle przetoczonych wyżej okoliczności Sąd I instancji bezzasadnie przyjął, że wnioskodawca po 31 lutym 2008 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach i spełnia przesłankę przyznania emerytury pomostowej określoną przepisem art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zaskarżony wyrok podlegał zatem zmianie, a odwołanie oddaleniu. Apelację jako uzasadnioną należało na mocy art. 365 § 1 k.p.c. uwzględnić.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Apelacyjny orzekł na mocy art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Alicja Sołowińska SSA Teresa Suchcicka